

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
5/2013 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle kemikaalilaiksi sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle kemikaalilaiksi sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 38/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Marilla Lahtinen ja ylitarkastaja Reetta Orsila, sosiaali- ja terveysministeriö
- kaupallinen neuvos Matti Oivukkamäki, työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto / Työsuojelun vastuualue
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt asiaa oman toimialansa osalta.

Hallituksen esityksessä ehdotettu uusi kemikaalilaki keskittyy pääosiltaan kemikaalivalvontaan. Lailla keskitetään kemikaalien markkinavalvontatehtävät Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle Tukesille. Uuden kemikaalilain myötä työsuojeluviranomainen valvoo kemikaalilain ja

sen nojalla annettujen säännösten sekä Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön noudattamista työssä, jossa työnantaja on velvollinen noudattamaan työturvallisuuslakia. Työsuojeluviranomaisen tehtävät painottuvat kemikaalien käytön olosuhteita ja työnantajan velvollisuuksien noudattamista koskevaan valvontaan.

Nykyisen kemikaalilain mukaan kemikaalien markkinavalvontaa hoitavat Tukes, aluehallintovirastojen työsuojeluvastuualueet ja kuntien kemikaalivalvontaviranomaiset. Valvonta kohdistuu kemikaalien markkinoille saattajiin ja toi-

mittajiin sekä näiden varastoissa oleviin kemikaaleihin. Viranomaisten toimivaltarajat ovat epäselvät, ja valvontatehtäviä suoritetaan osittain päällekkäin. Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää kemikaalilainsäädäntöä.

Valiokunta pitää perusteltuna kemikaalilainsäädännön yksinkertaistamista ja selkeyttämistä ja puoltaa kemikaalien markkinavalvonnan keskittämistä Tukesille. EU:n uusi kemikaalilainsäädäntö on monimutkaista, minkä johdosta sen mukainen markkinavalvonta ja siihen liittyvien päätösten tekeminen edellyttävät onnistuakseen päätoimista, vain kemikaalien markkinavalvontaan keskittyvää toimijaa. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että aluehallintovirastojen työsuojeluvastuualueiden tehtävät kemikaalivalvonnassa keskittyvät jatkossa kemikaalien käytön olosuhteiden valvontaan työpaikoilla.

Valiokunta korostaa, että Tukesille tulee turvata riittävät resurssit ja osaaminen, jotta kemikaalien markkinavalvontaa voidaan hoitaa tehokkaasti. Valvonnan selkeys ja tehokkuus sekä valvojien asiantuntemus ovat avainasemassa pyrittäessä huolehtimaan terveyden ja ympäristön suojelun korkeasta tasosta kemikaalien käytössä. Valiokunta painottaa myös viranomaisten välisen saumattoman yhteistyön ja sujuvan tietojenvaihdon tärkeyttä, jotta tehokas valvonta pystytään turvaamaan.

Kemikaalilakiehdotuksen 16 §:n mukaan Tukes järjestää kansallisen neuvontapalvelun REACH-asetuksen (kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun EY-asetuksen) 124 artiklan, CLP-asetuksen (aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta annetun EY-asetuksen) 44 artiklan sekä biosidiasetuksen 81 artiklan mukaisen neuvonnan antamiseksi valmistajille, maahantuojille, jatkokäyttäjille, jakelijoille ja muille asianosaisille. Valiokunta pitää kansallista neuvontapalvelua erittäin tärkeänä. Valiokunta painottaa erityisesti neuvontapalvelun merkitystä työpaikkojen omatoimisen kemikaaliturvallisuustyön, ennakoivan haittojen torjunnan sekä terveysvaaratilanteiden nopean selvittämisen tukena. Valiokunta korostaa, että neuvontapalvelusta samoin kuin nyt tehtävistä lain-

muutoksista tulee tiedottaa tehokkaasti erityisesti työpaikkatasolle asti.

Työsuojeluviranomaisten suorittama kemikaalilain valvonta

Työnantaja on velvollinen huolehtimaan kemikaalilain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön noudattamisesta johtamassaan ja valvomassaan työssä. Kemikaalilainsäädännön velvollisuudet koskevat työnantajan lisäksi myös muuta työn teettäjää tai toiminnan järjestäjää, jonka alaisessa tai johtamassa työssä tai toiminnassa on noudatettava työturvallisuuslakia. Esimerkiksi yhteisellä työpaikalla toimivat työnantajat ja itsenäiset työnsuorittajat ovat työturvallisuuslain mukaisesti velvolliset huolehtimaan kemikaalilainsäädännön toimeenpanosta.

Työsuojeluviranomaisen valvonta kohdistuu jatko- tai loppukäyttäjänä toimivan työnantajan velvollisuuksiin huolehtia käytön turvallisuudesta. Työsuojeluviranomaisen valvonta ei koske sotilaallisia harjoituksia eikä muuta toimintaa, johon ei sovelleta työturvallisuuslakia.

Työsuojeluviranomaiset voivat työpaikoilla suorittamansa valvonnan yhteydessä huomata myös sellaisia puutteita tai ongelmia, jotka liittyvät jonkin muun viranomaisen valvontavastuulla oleviin seikkoihin. Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006), jäljempänä työsuojelun valvontalaki, 49 §:n 1 momentin mukaan työsuojeluviranomaisen on, saatuaan tietoonsa epäkohdan tai puutteellisuuden tuotteessa, jonka turvallisuutta koskevien säännösten noudattamisen valvonta kuuluu muulle viranomaiselle, ilmoitettava asiasta kyseiselle valvontaviranomaiselle. Kemikaalien käytön osalta tällaisia viranomaisia ovat esimerkiksi Tukes, ELY-keskukset ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työsuojelutarastajat ilmoittavat työpaikkakäynneillään huomaamistaan puutteista välittömästi Tukesille ja muille asianomaisille viranomaisille ja puuttuvat tarvittaessa tilanteeseen määräämällä väliaikaisen käyttö- tai luovutuskäytön myös tilanteissa, joissa kyseisen asian valvontavastuu kuu-

luu toiselle viranomaiselle. Valiokunta korostaa, että tällaisia tilanteita varten tulee luoda selkeä ohjeistus. Valiokunta painottaa myös tarvetta perehdyttää työsuojelutarkastajat hyvin kemikaaliturvallisuuteen ja -lainsäädäntöön, jotta mahdolliset ongelmatilanteet huomataan ja niihin pystytään puuttumaan.

Kemikaalilakiehdotuksen täsmentäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on 25.4.2013 päivätyssä kirjelmässään esittänyt kemikaalilakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin täsmentämistä seuraavasti: "Jos työsuojeluviranomainen havaitsee valvonnan yhteydessä, että tämän lain tai Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön säännöksiä on todennäköisesti rikottu, sen on ilmoitettava siitä asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Jos rikkomus koskee kemikaalin tai kemikaalia sisältävän laitteen tai esineen markkinoille tai käyttöön saattamista, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettu tarkastaja voi antaa mainitun lain 18 §:n 4 momentissa tarkoitetun väliaikaisen kiellon. Tarkastajan on siirrettävä asia aluehallintovirastolle, joka saattaa asian Turvallisuus- ja kemikaaliviraston käsiteltäväksi."

Valiokunta pitää lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin täsmentämistä tarpeellisena. Valiokunta kuitenkin katsoo, että täsmennykset olisi parempi muotoilla esimerkiksi seuraavasti: "Jos työsuojeluviranomainen valvonnan yhteydessä ha-

vaitsee, että tämän lain tai Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön säännöksiä on todennäköisesti rikottu kemikaalin tai kemikaalia sisältävän laitteen tai esineen markkinoille tai käyttöön saattamisessa, työsuojelun valvonnasta ja työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettu tarkastaja voi väliaikaisesti kieltää kemikaalin tai kemikaalia sisältävän laitteen tai esineen luovuttamisen markkinoille tai käyttöön noudattaen soveltuvin osin, mitä mainitun lain 18 §:n 4 momentissa säädetään. Tarkastajan on siirrettävä asia aluehallintovirastolle, joka saattaa asian Turvallisuus- ja kemikaaliviraston käsiteltäväksi."

Valiokunta katsoo, että säännöksestä tulee selkeämpi, jos siinä keskitytään vain kemikaalien markkinavalvontaa koskevaan valtuutukseen kieltää väliaikaisesti tuotteen luovuttaminen markkinoille tai käyttöön. Valiokunnan näkemyksen mukaan työsuojeluviranomaisen yleisestä velvollisuudesta ilmoittaa huomaamistaan epäkohdista ja puutteellisuuksista asianomaiselle valvontaviranomaiselle ei ole tarpeen säätää kemikaalilaissa, koska siitä on jo säännös työsuojelun valvontalain 49 §:ssä.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

TyVL 5/2013 vp — HE 38/2013 vp

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tarja Filatov /sd	Sari Sarkomaa /kok
vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok	Arto Satonen /kok
jäs.	Anna Kontula /vas	Mikko Savola /kesk
	Jari Lindström /ps	Eero Suutari /kok
	Eeva-Maria Maijala /kesk	Katja Taimela /sd
	Lea Mäkipää /ps	Jani Toivola /vihr
	Elisabeth Naucclér /r	Maria Tolppanen /ps
	Annika Saarikko /kesk	vjäs. Jukka Kärnä /sd.
	Kristiina Salonen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.